Ecologisch Beheer Uiterwaarden Maas

Monitoring basiskwaliteit natuur

MAAS KRACHT

Aannemersbedrijf
M.J. Smits B.V.

MAAS KRACHT

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Programma

- Introductie Smits
- WOCU Maas
- Natuurbeheer – twee sporen
- Beheerplan natuur per uiterwaard
- Graslandmonitoring

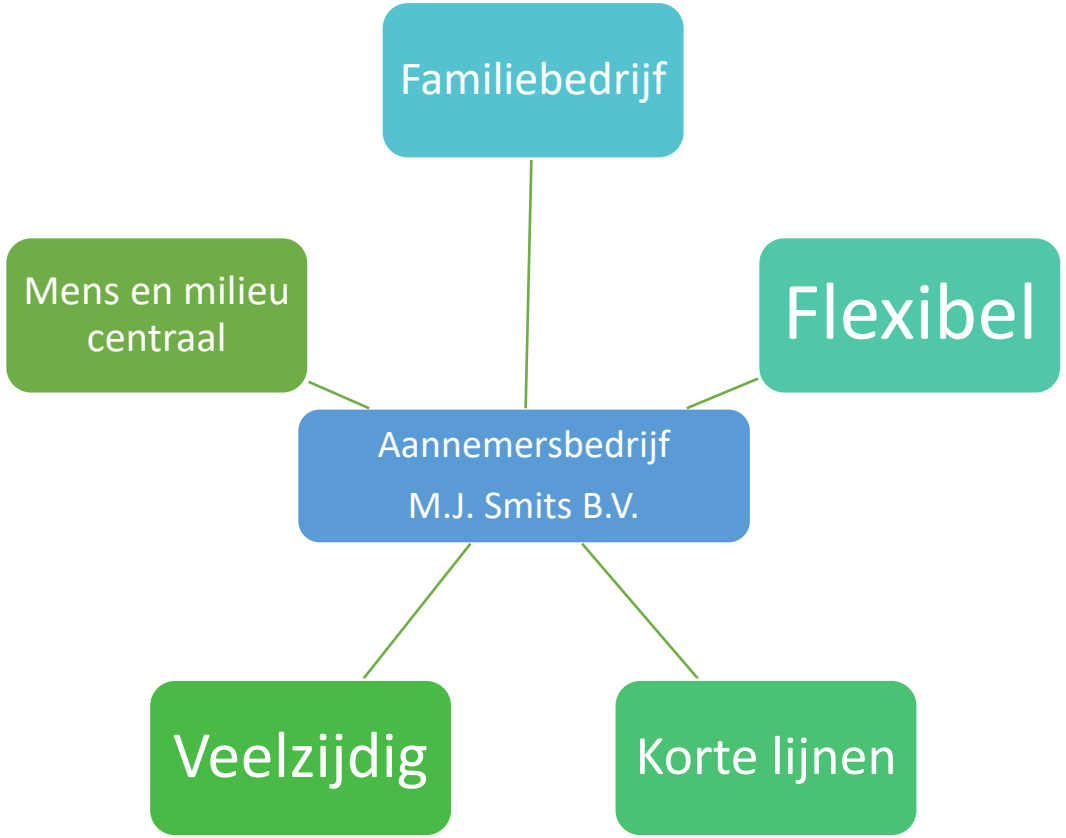
- *Interactief kennis uitwisselen*

- Dashboard monitoring BKN
- Beoordeling structuurelementen

- *Interactief kennis uitwisselen*

Aannemersbedrijf
M.J. Smits B.V.

Even voorstellen

- In 1963 de basis gelegd
- Van loonbedrijf naar veelzijdig aannemersbedrijf
- Beheer en onderhoud van de openbare ruimte

Aannemersbedrijf
M.J. Smits B.V.

Maaskracht: krachtenbundeling MKB-bedrijven

TENDERS & PROJECTS

Van Wijlen
Infra | Milieu | Sport | Groen

Aannemersbedrijf M.J. Smits B.V.

WETERING

Een collectief van familiebedrijven dat al decennia een **innovatieve brug slaat tussen denken en doen zonder de lange termijn uit het oog te verliezen**.

WOCU: Waardengedreven OnderhoudsContract Uiterwaarden

- Natuurlijke en veilige uiterwaarden
- Uitgangspunt is partnerschap
- De scope is gebaseerd op:
  - wettelijke taken, natuur, zorgplicht en materieel beheer
  - alle uiterwaarden van de Rijntakken, IJssel en de Maas
  - Periode van 4 jaar met verlenging tot max. 10 jaar

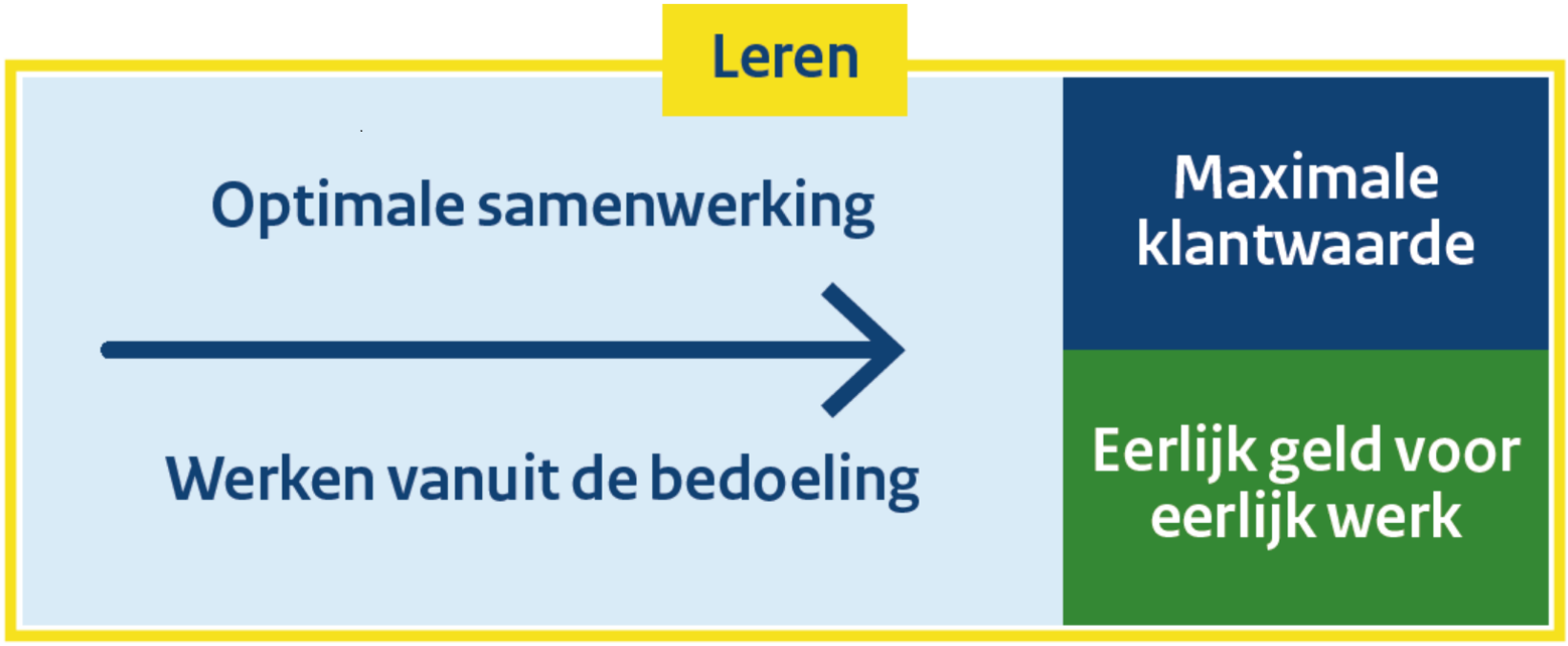

Naast de wettelijke taken uitvoeren, speelt er meer:

- Het is groot: 5 grote riviertakken, 600 km rivier, 64.000 ha uiterwaarden
- Het is dynamisch: systeem (sedimentatie/vegetatie), gebruik
- Het is multifunctioneel: natuur, recreatie, wonen, werken, …
- Er zijn veel betrokken partijen; bestuurlijk (80 gemeenten, 6 provincies), 12.000 eigenaren, 500 belangengroepen
- De regels zijn complex: veel wet- en regelgeving, beleid, kaders
- De (politieke) druk is groot op waterveiligheid en natuur

WOCU: de 5 waarden

DOEN gedachtengoed:

Werken vanuit de bedoeling: Natuurlijke en veilige uiterwaarden

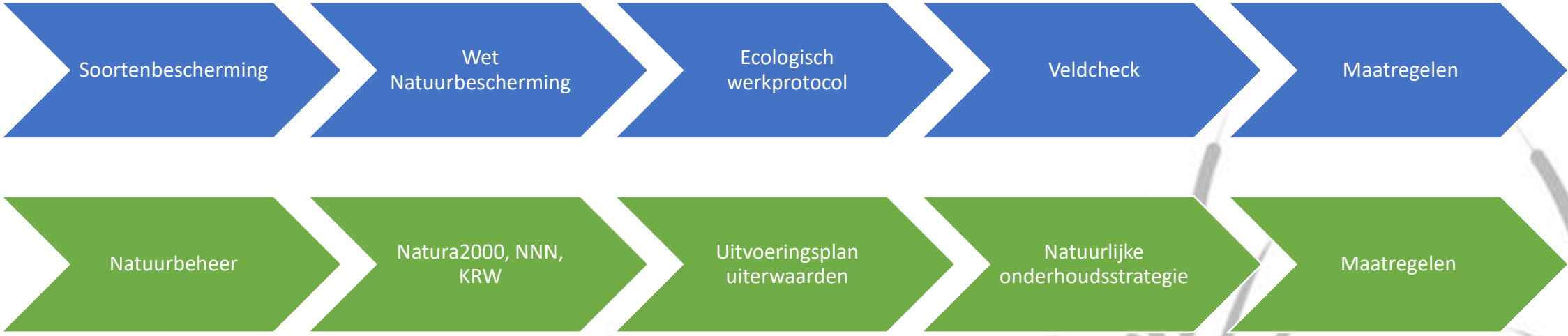
Hoogwaterveiligheid heeft prioriteit, maar ook:
Uiterwaarden van de Maas: groenblauwe dooradering Zuid-Nederland

De kaart van Nederland in 2020 en het toekomstbeeld van Nederland in 2120 WUR 2019

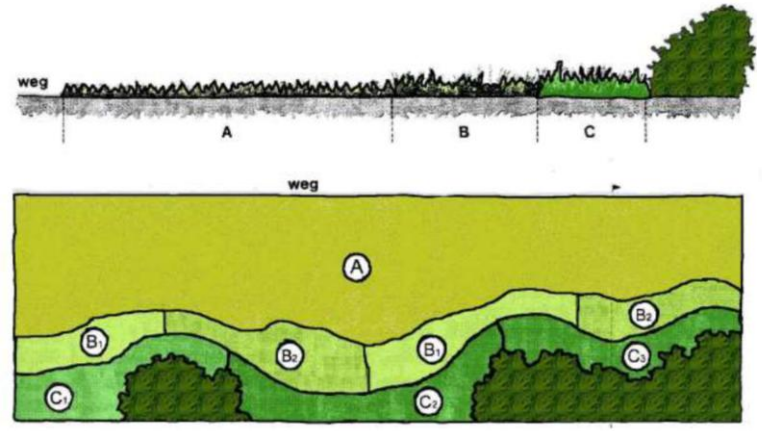
Natuurbeheer – twee sporen

Ecologisch werkprotocol

Soortenbescherming → Wet Natuurbescherming → Ecologisch werkprotocol → Veldcheck → Maatregelen

- Projectomschrijving – werkzaamheden
- Beschermde natuurwaarden in het gebied
  - Gebiedsbescherming (Natura2000, NNN, KRW)
  - Soortenbescherming
- Maatregelen per werkzaamheid
- Exoten

Figuur 2 *Voorbeeld van gefaseerd maaibeheer (in functie van de veldparelmoervlinder) A) 1 tot 2 maal per jaar maaien, B) gefaseerd maaien om de twee jaar, C) gefaseerd maaien om de drie jaar. (Bron: Wallis de Vries, 2001).*

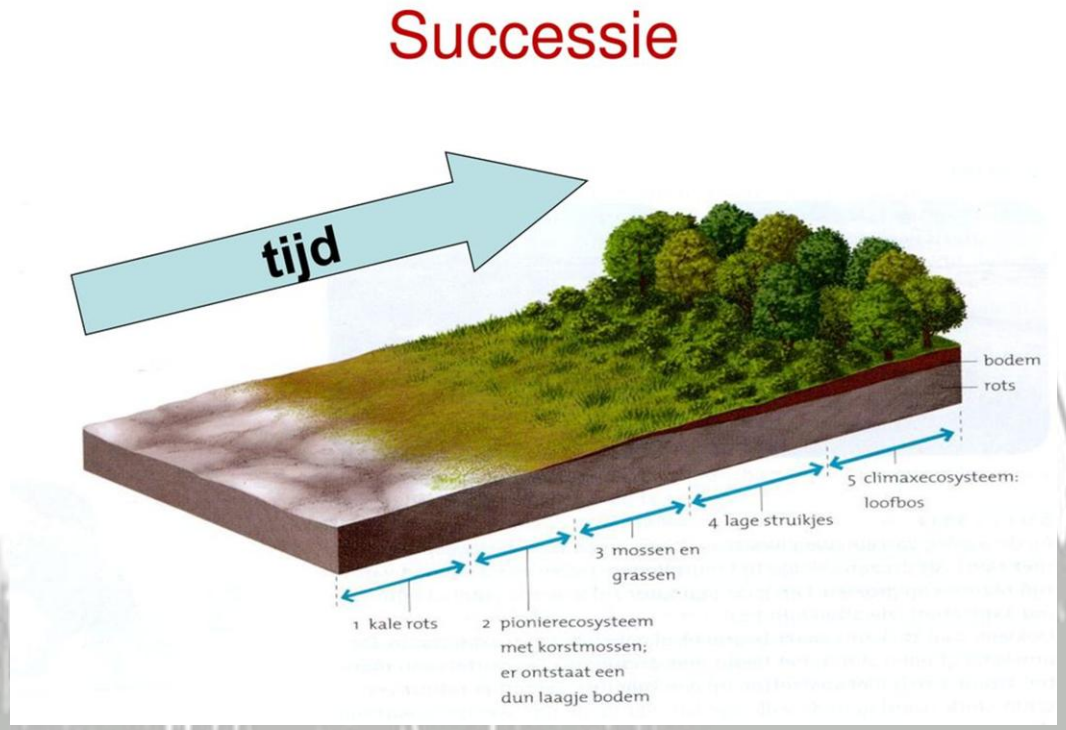
VELDCHECKS

- NDFF
- Inspectie/registratie

Natuurbeheer

Natuurbeheer → Natura2000, NNN, KRW → Uitvoeringsplan uiterwaarden → Natuurlijke onderhoudsstrategie → Maatregelen

- Instandhoudingsbeheer
- Nabootsen natuurlijke dynamische processen in het rivierlandschap
- Ontwikkelingsbeheer
  - Voorbeeld: verschralen

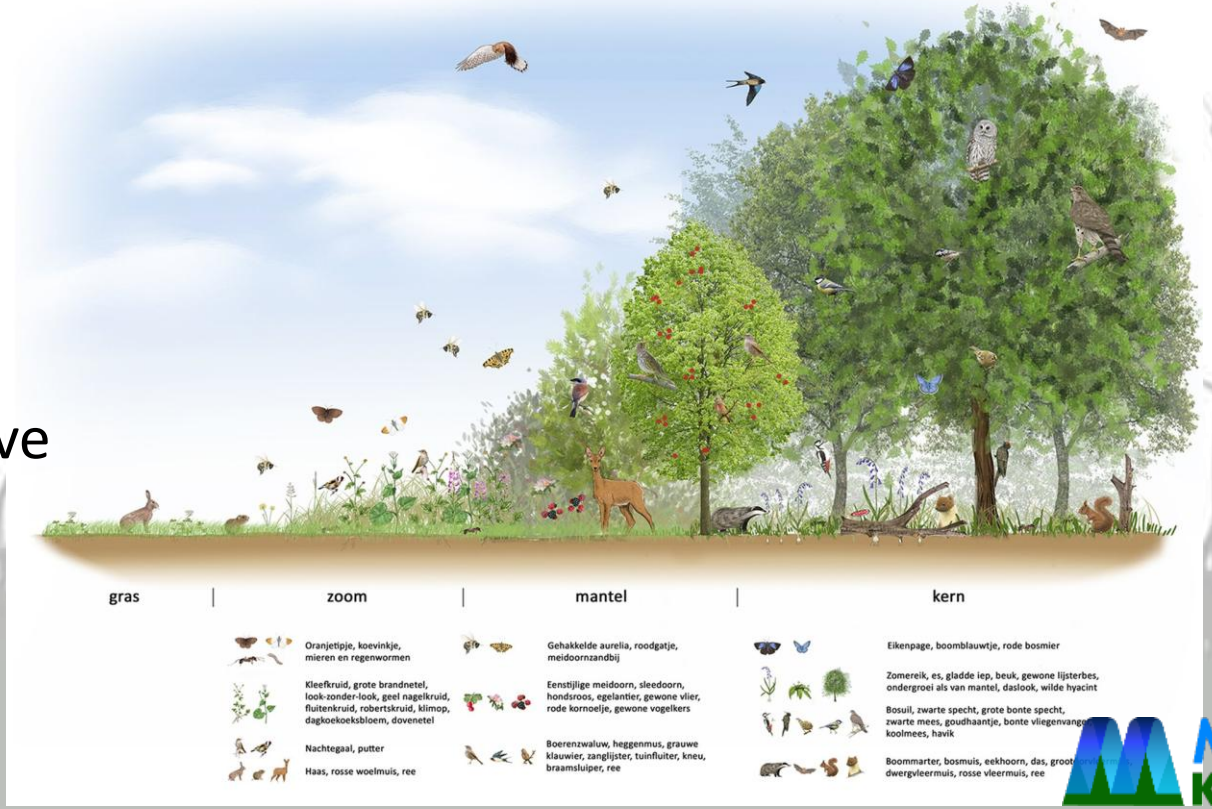

Verbindingen - uitvoering

Natuurbeheer → Natura2000, NNN, KRW → Uitvoeringsplan uiterwaarden → Natuurlijke onderhoudsstrategie → Maatregelen

Gradiënten = biodiversiteit

- Faseren in tijd en ruimte
- Zorg voor de bodem
- Bestrijding/beheersing invasieve exoten

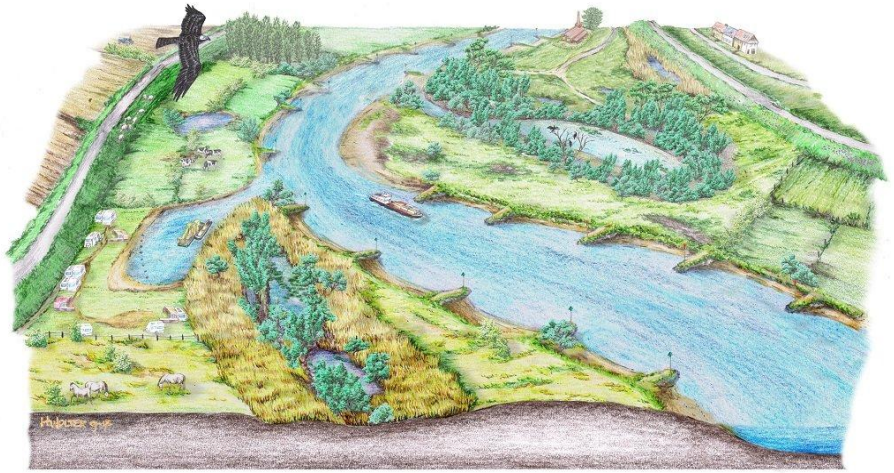

MAAS KRACHT

Natuurbeheer

Natuurbeheer → Natura2000, NNN, KRW → Uitvoeringsplan uiterwaarden → Natuurlijke onderhoudsstrategie → Maatregelen

Uitvoeringsplan
- Gebiedsbeschrijving
- Uitwerking beheerdoelen
  - Vegetatielegger
  - Natura2000 / NNN / KRW
  - Ambities
- Knelpunten/kansen
  - Robuust
  - Klimaatadaptief
  - Biodivers

Beheertypen
N01.03 Rivier- en moeraslandschap
N02.01 Rivier
N05.01 Moeras
N05.02 Gemaaid rietland
N10.01 Nat schraalgrasland
N11.01 Droog schraalgrasland
N12.01 Bloemdijk
N12.04 Zilt- en overstromingsgrasland
N14.01 Rivier- en beekgeleidend bos
N16.02 Vochtig bos met productie

MAAS KRACHT

Natuurbeheer - kansen

Flora

- De instandhouding en verdere ontwikkeling van botanische waarden in de (overstromings)graslanden, kruiden- en faunarijk grasland en droog schraalgrasland (stroomdalgrasland), waaronder de gerichte verwijdering van exoten;
- Ontwikkelen van ecologische waterkwaliteit door het bestrijden van grote waternavel.

Fauna

- Het behoud van biotoop voor vogels, kleine zoogdieren en insecten in kruidenrijke graslanden, heide, struweel en grote plas;
- Het behoud van biotoop voor amfibieën door middel van beheer poelen en overwinteringsstructuren.

Basiskwaliteit Natuur

AANGRIJPINGSPUNT OBN	CONDITIES (BASIS VOOR KPI'S)
1. Optimalisatie van hydrologische systemen	Gebiedseigen water Goede waterkwaliteit Voldoende waterkwantiteit
2. Vergroten areaal en connectiviteit	Groter natuurareaal Natuurinclusief landschap Groenblauwe dooradering
3. Vergroten dynamiek en diversiteit	Dynamische natuur Diversiteit in het landschap
4. Vermindering input nutriënten en chemische stoffen en herstel van schade	Goede nutriëntenbalans Goede waterkwaliteit
5. Herstel biotische kwaliteit en aanpak exoten	Goede balans in het voedselweb Geschikt leefgebied Gezonde populaties en soortenrijkdom

https://samenvoorbiodiversiteit.nl/updates/2024/02-februari/svbd-kennisdocument-basiskwaliteit-natuur.pdf

Maatregelen → Monitoring

- Ecologisch maaibeheer: Kleurkeur groen
- Oeverbeheer: Kleurkeur Blauw
- Beheerpakketten Collectieven: graslandclassificering Schippers methode

Veldchecks (Ecologisch werkprotocol) → Meekoppelkans!

Fase:	Graslandtype:	Opbrengst: (ton ds/ha)	Soorten: (per 25m2)	Kwalificatie:	Invloed Mest:	Invloed bo-dem/water
	Start- en tussenfasen					
0	Engels raai-grasland	> 10	5 - 10	Zeer soortenarm		
1	Grassenmix	8 - 10	10 - 15	Soortenarm		
2	Dominant-stadium*	6 - 8	10 - 15	Soortenarm		
	Kruidenrijk grasland					
3	Gras-kruiden-mix	5 - 7	15 - 25	Vrij soortenrijk		
4	Bloemrijk grasland	3 - 6	20 - 40	Soortenrijk		
5	Schraalland	< 5	> 30	Soortenrijk		

*het dominantstadium is te vermijden door zorgvuldig graslandgebruik

BLOM ECOLOGIE
Verbindt natuur en samenleving

Grasland Classificering Bekijk

Inspectie

Inspecteur: Maria Smits

Datum: 2024-08-22 12:20:01

D

Grasland

Grasland Classificering: 2. Grassenmix-plus

Structuur Grasland:
- korte en ruigere vegetatie
- dichte structuur gras/kruiden
- open structuur
- microreliëf aanwezig
- vegetatie in stroken aanwezig
- hoogteverschillen vegetatie

Elementen

Elementen op perceel:
- solitaire boom
- onbehandelde palen
- opslag struiken
- overhoekjes
- solitaire struik
- stuweeleilanden

Andere Elementen: natuurvriendelijke oever

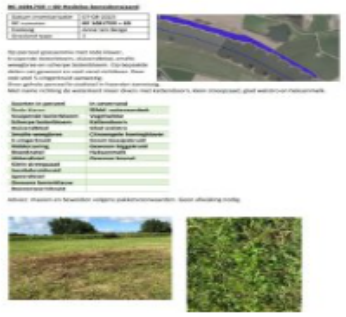
Andere info

Opmerking: Indicatorsoort Katendoorn aanwezig

Locatie:

Foto

Foto:

Selecteer

Foto: Selecteer

Foto: Selecteer

Fo

Monitoring - graslandtype

*Tabel 3.72 Waargenomen plantensoorten in Gebrande Kamp en hun voorkomen op een schaal van 1 t/m 9 (o.b.v Tansley). SNL-doelsoorten worden weergegeven met een *.*

Soorten	Voorkomen	Soorten	Voorkomen
Gewoon struisgras	8	Vlasbekje	1
Gewoon reukgras	2	Gewone rolklaver	5
Glanshaver	3	Moerasrolklaver	3
Duinriet	2	Wolfspoot	2
Gewone kropaar	4	Grote wederik	1
Ruwe smele	1	Grote kattenstaart	2
Glad vingergras	2	Echte kamille	2
Rood zwenkgras	3	Hopklaver	3
Gestreepte witbol	3	Witte honingklaver	1
Engels raaigras	4	Goudgele honingklaver	4
Rietgras	2	Watermunt	2
Gewoon timoteegras	3	Rode ogentroost	2
Rietzwenkgras	1	Teunisbloem (G)	3
Gewoon langbaardgras	3	Veenwortel	1
Wilde bertram	5	Perzikkruid	2
Zwart tandzaad	2	Smalle weegbree	4
Rapunzelklokje*	1	Grote weegbree	2
Valse voszegge	3	Gewoon varkensgras	3
Knoopkruid*	2	Zilverschoon	3
Gewone hoornbloem	2	Vijfvingerkruid	4
Melganzenvoet	1	Gewone brunel*	2
Akkerdistel	3	Heelblaadjes	3
Speerdistel	3	Kruipende boterbloem	2
Akkerwinde	2	Veldzuring	2
Klein streepzaad	3	Schapenzuring	2
Peen	2	Kluwenzuring	1
Grote kaardenbol	3	Ridderzuring	3
Brede wespenorchis	1	Vertakte leeuwentand	1
Heermoes	2	Geoord helmkruid	1
Zomerfijnstraal	3	Bont kroonkruid	1
Canadese fijnstraal	3	Muurpeper	2
Koninginnekruid	1	Wit vetkruid	2
Heksenmelk	1	Zacht vetkruid*	1
Moerasspirea	2	Bezemkruiskruid	3
Glad walstro	2	Moerasandoorn	1
Moeraswalstro	1	Boerenwormkruid	2
Hondsdraf		enbloem	2
Moerasdroogbloem		klaver	2
Gewone berenklauw	4	Reukeloze kamille	2
Sint-Janskruid	2	Grote brandnetel	2
Gewoon biggenkruid	1	Echte valeriaan	2
Gele lis	1	Blauwe watereprijs	1
Gewoon jakobskruiskruid	3	Vogelwikke	2
Pitrus	6	Grote stekelnoot	2
Zeegroene rus	3		
Totaal:			**89**

Maatregelen · Monitoring

Natuurbeheer → Natura2000, NNN, KRW → Uitvoeringsplan uiterwaarden → Natuurlijke onderhoudsstrategie → Maatregelen

Gebrande kamp zelf is een zeer divers gebied met bos, moeras en enkele graslanden. De graslanden zijn gelegen op een zandige ondergrond en hebben droge en natte delen. De rijkdom aan kruiden is zeer hoog, en op bepaalde stukken hebben vetkruiden de overhand. Er zijn 3 Rode lijstsoorten aangetroffen, betreffende rapunzelklokje, rode ogentroost en zacht vetkruid. Er is hier reeds sprake van stroomdalgrasland. Wel dient gericht beheerd te worden op dominante soorten als duinriet om dichtgroeien te voorkomen. De graslanden in Gebrande Kamp worden beoordeeld als type 4 grasland. Daarbij wordt geadviseerd om 1x per jaar te maaien ná half juni en te beweiden.

Monitoring - graslandtype

Figuur 3.80 Boven een fotografische impressie van de graslanden direct ten zuidoosten en zuidwesten van Gebrande Kamp, met veel ruigtesoorten zoals distels, grote brandnetel en gewone klit. Beneden een impressie van de graslanden in Gebrande Kamp zelf, met een zand- of grindondergrond en vrij open vegetatie met vetkruiden.

Overige waarnemingen

Gedurende het veldbezoek werden relatief veel dagvlinder gezien, waaronder soorten als bruin zandoogje, bont zandoogje, distelvlinder, hooibeestje, icarusblauwtje, klein koolwitje, kleine vuurvlinder en oranje zandoogje. In Gebrande Kamp werd ook een nest van de zeldzame groefkopveldwesp aangetroffen.

Tabel 3.73 Beschrijving van graslandtype en maatregel

Graslandtype (Schippers)	Maatregel
2 (Algemene graslanden)	2x maaien, eerste eind mei/begin juni
4 (Gebrande Kamp)	1x maaien na half juni en beweiden + gericht beheer duinriet.

Natuurbeheer → Natura2000, NNN, KRW → Uitvoeringsplan uiterwaarden → Natuurlijke onderhoudsstrategie → Maatregelen

Basiskwaliteit Natuur - uiterwaarden

AANGRIJPINGSPUNT OBN	CONDITIES (BASIS VOOR KPI'S)
1. Optimalisatie van hydrologische systemen	Gebiedseigen water Goede waterkwaliteit Voldoende waterkwantiteit
2. Vergroten areaal en connectiviteit	Groter natuurareaal Natuurinclusief landschap Groenblauwe dooradering
3. Vergroten dynamiek en diversiteit	Dynamische natuur Diversiteit in het landschap
4. Vermindering input nutriënten en chemische stoffen en herstel van schade	Goede nutriëntenbalans Goede waterkwaliteit
5. Herstel biotische kwaliteit en aanpak exoten	Goede balans in het voedselweb Geschikt leefgebied Gezonde populaties en soortenrijkdom

Vorm een groep van 5 personen
A1 per groep
8 minuten

Vraag: wat zijn volgens jullie de:

- 3 belangrijkste kenmerken van natuur in de uiterwaarden
- 3 belangrijkste landschapselementen in de uiterwaarden
- 3 indicatieve soortgroepen in de uitwaarden met laagdrempelige monitoring

Grasland Classificering

Uiterwaarde
Geen categorie geselecteerd

Structuur Grasland
Geen categorie geselecteerd

Elementen op perceel
Geen categorie geselecteerd

Jaar inspectie

2024

Grasland classifi...

1. Grassenmix

2. Grassenmix-plus

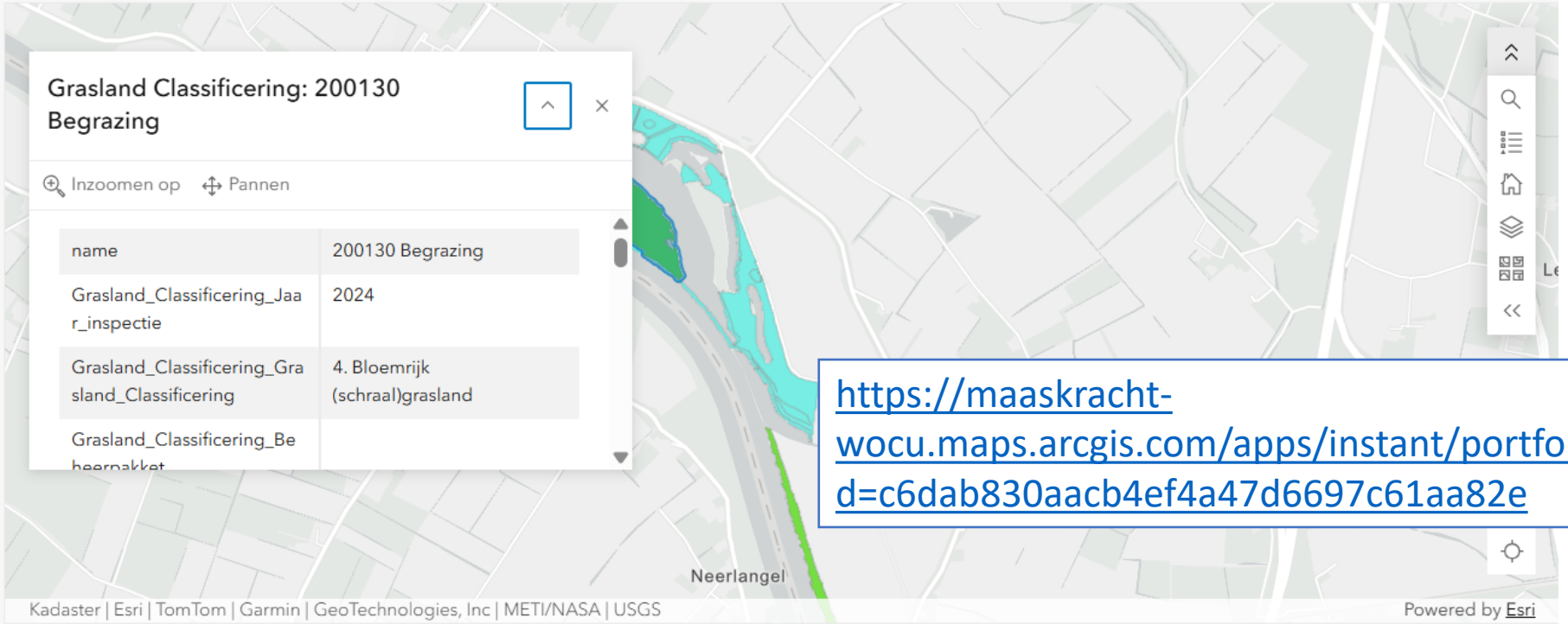
Beheerpakket

n.v.t.

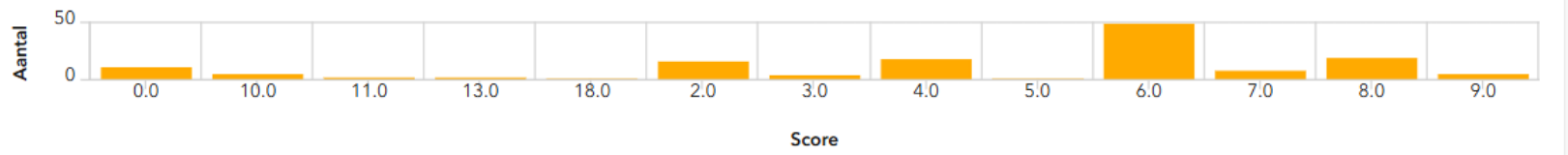
Hoogteverschil m...

Afstand tussen el...

Aantal Structuure...

https://maaskracht-wocu.maps.arcgis.com/apps/instant/portfolio/index.html?appid=c6dab830aacb4ef4a47d6697c61aa82e

Oppervlakte HA

568 Ha

Beoordeling structuurelementen

Kwaliteit: (beeldenboek moet hierbij helpen)

Vorm: net zoals in het huidige formulier moeten elementen geselecteerd of toegevoegd kunnen worden. Het zou daarbij ideaal zijn als elk element een verborgen score heeft die automatisch wordt bijgehouden, maar dat is misschien buiten de kaders van iASSET.

Landschapselement	Kwaliteit score
Beek	5
Beekmonding	5
Sloot	3
Poel	4
Plasdras	4
Stijlwand	4
Natuurvriendelijke oever	4
Dode arm	3
Nevengeul	4
Plas	3
Rivierhout	4
Doodhout (land)	4
Bomenrij	2
Bos	3
Houtwal (ligt op verhoging/terp)	4
Heg (lager dan 1,5 m)	1
Solitaire boom (inheems)	2
Struweelhaag (hoger dan 1,5 m)	4
Zandweg	3
Rasterpalen	1
Ruigte (inheems)	2
Solitaire struik (inheems)	2
Stierenkuil	3
Struweeleiland	3
Watervegetatie (inheems)	4

Afstand: De grootste te overbruggen afstand in m

Vorm: keuzemenu

1	101+
2	51-100
3	21-50
4	11-20
5	0-10

Variatie: aantal verschillende structuurelementen

Vorm: keuzemenu

1	0-3
2	4-5
3	6-10
4	11-15
5	16+

Reliëf

Vorm: slider of keuzemenu

Is er een hoogteverschil van meer dan 1 m aanwezig?

(met uitzondering van oevers/dijken/taluds)

JA (5)

NEE (0)

Totaalscore:

Hoogst haalbaar aantal punten:

Kwaliteit = 81
Afstand = 5
Variatie = 5
Reliëf = 5

Totaal = 96

Laagst aantal punten:

Kwaliteit = 0
Afstand = 1
Variatie = 1
Reliëf = 0

Totaal = 2

Graslandclassificatie=
3 → minimaal 'matig'
4+ → minimaal 'goed'

Waardering	Score
Uitstekend	*81+*
Goed	*61-80*
Matig	*41-60*
Ontoereikend	*21-40*
Slecht	*0-20*

Totaalscore:

Hoogst haalbaar aantal punten:

Kwaliteit = 81
Afstand = 5
Variatie = 5
Reliëf = 5

Totaal = 96

Laagst aantal punten:

Kwaliteit = 0
Afstand = 1
Variatie = 1
Reliëf = 0

Totaal = 2

Graslandclassificatie=
3 → minimaal 'matig'
4+ → minimaal 'goed'

Waardering	Score
Uitstekend	*81+*
Goed	*61-80*
Matig	*41-60*
Ontoereikend	*21-40*
Slecht	*0-20*

Vorm een groep van 5 personen
A1 per groep (achterkant)
8 minuten

- Missen we landschapselementen?
- Overbodige landschapselement?
- Passende score voor afstand en variatie?

- Bruikbaar?
- Tips?